

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра філософії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи
_____ О.А. Лагоднюк
«___» _____ 20__ р.

06-07-13

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

Історія некласичної філософії

HISTORY OF NON-CLASSICAL PHILOSOPHY

Галузь знань	03	Гуманітарні науки
Field of Knowledge	03	Humanities
Спеціальність	031	РЕЛІГІЄЗНАВСТВО
Speciality	031	RELIGIOUS STUDIE

Рівне – 2018

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Робоча програма «Історія неklasичної філософії» для студентів спеціальності Релігієзнавство денної форми навчання НУВГП. – Рівне: НУВГП, 2018. – 15 с.

Розробник: Наконечна О.П., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії

Протокол від «13» червня 2018 року №10

Завідувач кафедри

д.філос.н., проф.
Наконечна О.П.

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю 031 «Релігієзнавство»

Протокол від 13 червня 2018 року № 2

Голова науково-методичної комісії

Наконечна О.П.

© Наконечна О.П., 2018 рік
© НУВГП, 2018 рік

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни циклу професійної та практичної підготовки ПМП 1.11 «Історія неklasичної філософії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності «Релігієзнавство».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з особливостями та тенденціями розвитку західної філософії у др. пол. XIX – XX ст. і формуванням її сучасної проблематики й методології.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Історія неklasичної філософії» є складовою частиною циклу фундаментальних дисциплін для підготовки студентів за спеціальністю «Релігієзнавство». Даний курс опирається на дисципліни: «Вступ до спеціальності», «Історія класичної філософії», «Психологія» та є підґрунтям для вивчення дисциплін: «Історія філософії України», «Культурологія», «Історія релігії», «Метафізика та онтологія» і циклу релігієзнавчих дисциплін.

Опанування курсу вимагає цілеспрямованої та активної роботи на лекціях, семінарських заняттях, самостійної підготовки, ознайомлення з філософськими творами.

Анотація

Метою вивчення ознайомлення студентів з особливостями та тенденціями розвитку західної філософії у др. пол. XIX – XX ст. і формуванням її сучасної проблематики й методології через прилучення до плюралістичності і багатовимірності філософського процесу, освоєння основних філософських понять, прилучення до сучасної світоглядної парадигми.

Ключові слова: філософія, криза раціоналізму, сучасна світоглядна парадигма, людина, сцієнтизм, антисцієнтизм,

Національний університет

позитивістська філософія, герменевтика, структуралізм,
психоаналіз, екзистенціалізм, персоналізм, неотомізм,
тейярдизм, постмодернізм.

Abstract

The purpose of the study of the discipline «History of Non-Classical Philosophy» is to familiarize students with the peculiarities and trends of the development of Western philosophy in the second half of the XIX - XX centuries and the formation of its contemporary issues and methodology through the attachment to the pluralism and multidimensionality of the philosophical process, the mastering of the basic philosophical concepts, acquaintance with the modern worldview paradigm.

Keywords: philosophy, crisis of rationalism, contemporary worldview paradigm, person, scientism, antisocialism, positivist philosophy, hermeneutics, structuralism, psychoanalysis, existentialism, personalism, neo-Thomism, postmodernism.

та природокористування

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,5	Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»	Нормативна	
	Спеціальність <u>031 Релігієзнавство</u>		
Модулів – 2	Спеціалізації: Релігійні комунікації та комунікаційні засоби сучасної культури. Етичні основи релігії та консультативна діяльність в соціальній та військовій сфері.	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 8		1-й	-
Загальна кількість годин – 105 год.		Семестр 2-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,5 самостійної роботи студента – 2,7	Рівень вищої освіти: бакалаврський	20 год.	-
		Практичні, семінарські	
		20 год.	-
		Самостійна робота	
		65 год.	-
		ІНДЗ: за вибором	
		Форма контролю	
екзамен			

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять та індивідуальної і самостійної роботи становить: 38 до 62 %.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомлення студентів з особливостями та тенденціями розвитку західної філософії у др. пол. XIX – XX ст. і формуванням її сучасної проблематики й методології через прилучення до плюралістичності і багатовимірності філософського процесу, освоєння основних філософських понять, прилучення до сучасної світоглядної парадигми.

Завдання: є формування висококультурних фахівців, здатних брати на себе відповідальність за вирішення нових інноваційних завдань в умовах суперечливості та динамізму всіх сфер сучасного глобалізованого світу, відкритості інформаційного простору сучасного буття.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: особливості зміни сучасної світоглядної парадигми, типів філософування; основну філософську проблематику; провідні тенденції і концепції сучасного філософування;

вміти: аргументовано розкривати зміст основних філософських концепцій, володіючи системою їх філософських понять; реферувати оригінальні філософські тексти й розуміти їх місце в системі філософського знання; здійснювати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел; опираючись на принципи філософського мислення аналізувати сучасні проблеми, що виникають в соціальній, професійній і індивідуальній життєдіяльності, та генерувати нові ідеї; приймати обґрунтовані рішення й переконливо відстоювати власну точку зору щодо світоглядних проблем буття.

2. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Посткласична філософія другої половини XIX – XX ст. Філософські проблеми науки, знання та мови у філософії

Тема 1. Перегляд принципів класичної філософії і становлення нової світоглядної парадигми

Ставлення до класичного раціоналізму і змісту філософії як метафізики. Особливості та тенденції західної філософії другої половини XIX ст. Головні проблеми, особливості й

тенденції філософії XX ст. Плюралізм течій філософії XX ст.: сцієнтизм та антисцієнтизм.

Неокантіанство. Марбурзька (Г. Коген, П. Наторп, Е. Кассієр) та Баденська (В. Віндельбанд, Г. Ріккерт) школи. Особливості у підходах у тлумаченні філософії Канта. Основна філософська проблематика (пізнання, метафізика, цінності, культура) та методи.

Феноменологія. Е. Гуссерль – засновник феноменології. Проблема свідомості. Криза раціоналізму та філософія як чиста наука. Проблема методу. Інтерсуб'єктивність та життєвий світ. Місце феноменології у сучасному філософському дискурсі.

Тема 2. Ірраціоналістичні тенденції «філософії життя»

Основні представники «філософії життя» (В. Дільтей, А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, А. Бергсон, О. Шпенглер) та проблеми. Особливості ірраціоналізму «філософії життя». Поняття життя та його багатозначне тлумачення. «Світ як воля і уява» у Шопенгауера. Позитивна метафізика А. Бергсона. Проблема людини і моралі у творчості Ф. Ніцше. Переоцінка цінностей і ставлення до християнства. Воля до влади і надлюдина. Філософія історії і культури О.Шпенглера.

Тема 3. Позитивістська філософія XIX ст. – XX ст.

Виникнення і сутність позитивізму О. Конт, Г. Спенсер, Д.С. Мілль). Позитивізм О. Конта та закон трьох стадій. Емпіріокритицизм (Е. Мах, Р. Авенаріус) як філософія критичного досвіду.

Неопозитивізм: основні представники, етапи розвитку, поняття, проблеми і методи. Ставлення до філософії та її проблематики. Л. Вітгенштейн та його вклад у дослідження мови науки. Семіотика як наука про знакові системи.

Постпозитивізм: представники та риси. Знання як «третьій світ» (К. Поппер). «Структура наукових революцій» Т. Куна. Метод методологічного анархізму і теоретичного плюралізму П. Фейєрабенда. Роль постпозитивізму у розвитку філософії науки.

Прагматизм: основні представники та ідеї. Ставлення до філософії і науки.

Тема 4. Структуралізм та герменевтика

Структуралізм як напрям і метод гуманітарних наук (К. Леві-Строс, Р. Барт, М. Фуко, Ф. Соссюр). Мова і знак: структурний аналіз. Епістема М. Фуко. Мова, мистецтво, міф, ритуал, мода як об'єктивні структури культури.

Постструктуралізм і його дискурс.

Герменевтика як теорія та методологія тлумачення текстів і як вчення про буття. Основний предмет філософії – світ людського спілкування. Історичні передумови формування герменевтики. Г. Гадамер – засновник філософської герменевтики. Проблема тлумачення і розуміння. Герменевтичний досвід. Різновиди герменевтики – П. Рікер, Е. Бетті, Ю. Габермас.

Модуль 2

Проблема людини та духовності у філософії ХХ ст.

Тема 5. Психоданаліз і філософія неофрейдизму

З. Фрейд – засновник психоданалізу. Структура психіки і проблема несвідомого. Роль несвідомого у походженні суспільства, культури, релігії, мистецтва.

К.-Г. Юнг /аналітичний психоданаліз/. Вчення про архетип та колективне несвідоме. Структура людської особистості як системи.

Гуманістичний психоданаліз Е. Фромма. Людина, її суперечлива природа та історична доля – основна проблема. Соціальний характер та його форми і особливості. Проблема свободи та шляхів подолання різних форм відчуження людини (споживацтво, дегуманізація, деперсонізація, «втеча від свободи»).

Вплив філософії психоданалізу на сучасний культурний і філософський процес.

Тема 6. Екзистенціальна філософія та її різновиди

Формування нової онтології. Вчення С. Керкегора про екзистенцію як специфічно людський спосіб буття. Фундаментальна онтологія М. Гайдеггера. Dasein як специфічно людське буття. Аутентичне і неаутентичне існування.

Екзистенціалізм – філософія людського існування (К. Ясперс, Ж.-П. Сартр, А. Камю, М. Бубер). Основні проблеми, поняття та ідеї екзистенціалізму. Філософія абсурду А. Камю. Свобода, вибір, відчуження, відповідальність.

Філософія свободи Ж.-П. Сартра. Екзистенціальна комунікація як універсальна умова людського буття (К. Ясперс).

Персоналізм (Е. Мун'є, М. Бердяєв, Л. Шестов). Проблема особистості та умови її універсального розвитку.

Філософська антропологія (М. Шелер, О. Больнов, Г. Плеснер, А. Гелен) як прагнення створити синтетичну концепцію людини, виходячи з різних засад (біологічні, психологічні, релігійні, культурологічні). Форми прояву сутності людини та роль цінностей і духовності у її бутті.

Тема 7. Релігійна філософія ХХ ст.

Еволюція релігійної філософії ХХ ст.: риси та особливості. Неотомізм як сучасна форма розвитку томізму (Ж. Марітен, Е. Жільсон, К. Фабро, Ю. Бохенський) і його антропоцентрична переорієнтація. Феномен людини в християнському еволюціонізмі П. Тейяр де Шардена.

Протестантська теологія (К. Барт, П. Тілліх, Р. Гвардіні) та її підходи до тлумачення Бога і людини. «Мужність бути» П. Тілліха.

Тема 8. Філософія постмодернізму

Зміст філософського постмодернізму: основні напрями, проблеми та представники.

Трансформація чи кінець філософії? Перехід від метафізики до постметафізики: пошук нових засад філософування.

Антропологія постмодернізму. Суперечливість уявлень про сутність людини. Ідея «втрати суб'єктивності» (М. Фуко, Ж. Дерріда, Ж. Дельоз). Антропоморфність постмодерну (П. Козловський). Тілоцентризм як парадигма постмодернізму. Концепція історії та суспільства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Лекції	Сем.з.	СРС	Разом
1	2	3	4	5
Модуль 1.				
Змістовий модуль 1. Посткласична філософія другої половини XIX – XX ст. Філософські проблеми науки, знання та мови у філософії				
Тема 1. Перегляд принципів класичної філософії і становлення нової світоглядної парадигми.	2	2	8	12
Тема 2. Ірраціоналістичні тенденції «філософії життя».	2	2	8	12
Тема 3. Позитивістська філософія XIX ст. – XX ст.	2	2	9	13
Тема 4. Структуралізм та герменевтика.	2	2	8	12
Разом за модулем 1.	8	8	33	49
Модуль 2.				
Змістовий модуль 2. Проблема людини та духовності у філософії XX ст.				
Тема 5. Психологія і філософія неохристиянства.	4	4	8	16
Тема 6. Екзистенціальна філософія та її різновиди.	4	4	8	16
Тема 7. Релігійна філософія XX ст.	2	2	8	12
Тема 8. Філософія постмодернізму.	2	2	8	12
Разом за модулем 2.	12	12	32	56
Усього годин	20	20	65	105

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Теми	Кількість годин
1.	Перегляд принципів класичної філософії і	2

	становлення нової світоглядної парадигми.	
2.	Ірраціоналістичні тенденції «філософії життя».	2
3.	Позитивістська філософія XIX ст. – XX ст.	2
4.	Структуралізм та герменевтика.	2
5.	Психоаналіз і філософія неофрейдизму.	4
6.	Екзистенціальна філософія та її різновиди.	4
7.	Релігійна філософія XX ст.	2
8.	Філософія постмодернізму.	2
	Разом	20

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

20 годин – підготовка до аудиторних занять;

20 годин – підготовка до контрольних заходів;

25 годин – опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях.

6.1. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Місце феноменології у сучасному філософському дискурсі.	5
2.	Особливості ірраціоналізму «філософії життя».	6
3.	Прагматизм: основні представники та ідеї.	6
4.	Різновиди герменевтики – П. Рікер, Е. Бетті, Ю. Габермас.	6
5.	Вплив філософії психоаналізу на сучасний культурний і філософський процес.	5
6.	Персоналізм М. Бердяєва.	6
7.	«Мужність бути» П. Тілліха.	5
8.	Перехід від метафізики до постметафізики: пошук нових засад філософування.	6
	Всього	45

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Історія неklasичної філософії» використовуються пояснювально-ілюстративні методи з використанням мультимедійних презентацій та проблемні методи навчання із застосуванням:

- інтерактивних форм проведення лекційних і семінарських занять;
- активізації навчання у вигляді постановки проблемних питань, навчальної дискусії;
- методу case-study (аналіз конкретних, практичних ситуацій);
- написання і обговорення есе;
- конспектування першоджерел. виконання тестових завдань.

8. Методи контролю

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються такі методи оцінювання знань:

- письмові п'ятихвилинки по філософських категоріях;
- оцінка за доповідь на семінарському занятті;
- поточне тестування після вивчення кожного змістовного модуля;
- оцінка за опрацювання першоджерел;
- модульні контрольні роботи;
- оцінка за самостійну роботу;
- підсумковий екзамен.

Для діагностики знань використовується ЄКТС зі 100-бальною шкалою оцінювання.

9. Розподіл балів, що отримують студенти

Модуль 1– поточне опитування та СРС				Модуль 2 – поточне опитування та СРС				Підсумковий модульний контроль	Сума (іспит)
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	40	100
7	6	7	6	10	10	7	7		

Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми	Оцінка за національною шкалою
-------------------------	-------------------------------

навчальної діяльності	для екзамену	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Наконечна О.П. Методичні вказівки та плани семінарських занять з дисципліни «Історія неklasичної філософії» для студентів спеціальності Релігієзнавство денної форми навчання НУВГП / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://ep3.nuwm.edu.ua/>

2. Гаєвська С.Р. Методичні рекомендації до вивчення теми «Історичні типи філософії» на семінарських заняттях з дисципліни «Філософія» для студентів всіх спеціальностей НУВГП денної форми навчання / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://ep3.nuwm.edu.ua/5771/1/06-07-149.pdf>

11. Рекомендована література

Базова

1. Історія філософії: Підручник. / ред. Бичко А.К., Бичко І.В., Табачковський В.Г. – К.: Либідь, 2001.
2. Петрушенко В.Л. Філософія: Підручник. 5-те вид. – Львів, 2009. Ч. 7–9.

3. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009.

4. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К.: Книга, 2005. – 528 с. Розд. 8–18. / [Електронний ресурс]. – режим доступу <https://kafedrafil.files.wordpress.com/2012/09/kremen.pdf>

Допоміжна

1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. – Львів: Літопис 2002.

2. Всемирная энциклопедия: Философия ХХ век. – М., Мн. – 2002.

3. Історія філософії: Підручник / За ред. В.І. Ярошовця. – К., 2002. Ч. 5-6.

4. Мир философии: книга для чтения. Ч.1,2. – М., 1991.

5. Наконечна О.П., Гаєвська С.Р., Яськів Б.І., Храпко П.Ю. Дистанційний курс з дисципліни «Філософія (релігієзнавство, логіка)» – Рівне: НУВГП, 2013. – 236 с.

6. Ницше Ф. Так говорил Заратустра. – М., 1990.

7. Проблема человека в западной философии: сб. переводов. – М., 1988.

8. Сумерки богов: сб. переводов. – М., 1989.

9. Татаркевич В. Історія філософії. В 3-х т. Т.3. Навч. посібник. – Львів: Свічадо, 1999.

10. Читанка з історії філософії. Кн.6: Зарубіжна філософія. – К., 1996.

11. Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М., 1991.

Інформаційні ресурси

1. Цифровий репозиторій Харківського національного університету міського господарства ім. О.М. Бекетова. Тема: «Філософія» / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://eprints.kname.edu.ua/view/subjects/d=5F6.html>

2. Електронний каталог бібліотеки філософського факультету Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка /

Національний університет

[Електронний ресурс]. – режим доступу

http://philosophy.univ.kiev.ua/ua/view/lib_cat_ph/6/6/6

3. Методичні матеріали факультету історії та філософії
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова /

[Електронний ресурс]. – режим доступу

<http://www.philosoph.onu.edu.ua/newsite/method.htm>

Національний університет
водного господарства
та природокористування